

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ГЕОРГІЯ НАРБУТА В УКРАЇНСЬКІЙ КНИЖКОВІЙ ГРАФІЦІ

Єлизавета РОМАНЕНКО

студентка групи ГД-24

кафедри інформаційних,

мультимедійних технологій та дизайну

Черкаського державного фахового бізнес-коледжу, м. Черкаси

Науковий керівник: старший викладач Оксана СІРА

Черкаський державний фаховий бізнес-коледж, м. Черкаси

Георгій Нарбут (1886–1920) — видатний український художник, який став одним із засновників національної школи книжкової графіки. Він поєднував народні традиції з європейським мистецтвом, створюючи декоративні, ритмічні та психологічно виразні композиції. Найбільшого визнання митцю принесла книжкова графіка, де він досяг високого рівня майстерності у поєднанні тексту та образу. Окрім ілюстрацій, Нарбут працював у графіці, екслібрисах, геральдиці, створював дизайн абетки та державних символів, заклавши міцну основу української національної графічної школи. «Найбільше мене зацікавила книжкова графіка — особливий вид мистецтва, який поєднує ілюстрації, декоративні елементи та шрифтове оформлення книги, створюючи цілісний художній образ тексту. Мені цікаво, як за допомогою графіки можна передати атмосферу твору, підкреслити його зміст (Рис.1).

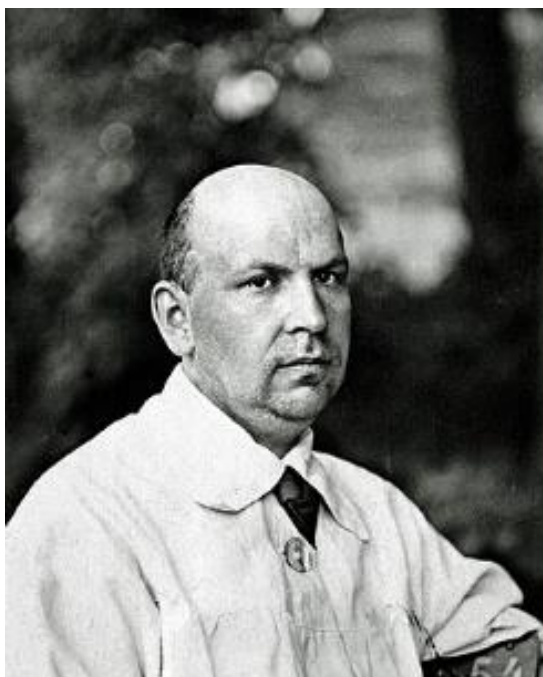

Рисунок 1. Портрет Георгія Нарбута

Творчість Георгія Нарбута відзначається поєднанням декоративності, чіткої композиції та органічної інтеграції тексту й зображення. У його роботах графічні елементи спрощені до лаконічних форм, ритмічні лінії доповнюються орнаментальними мотивами, а кольорова палітра зазвичай стримана, що надає композиціям елегантності та гармонії.

Серед найбільш відомих робіт Нарбута — ілюстрації до казок Ганса Крістіана Андерсена. У серії до казки «Соловей» художник застосовує контрастні силуети на світлому

фоні, поєднуючи їх із декоративними деталями та східними мотивами (Рис.2). Він майстерно передає рух і характер персонажів мінімальною кількістю штрихів, а у «Старому ліхтарі» художник поєднав гумор та ностальгію з точними графічними спостереженнями.

Також виділяються його «ілюстрації до байок Івана Крилова», де Нарбут поєднує сатиричні образи з чіткою композицією сторінки та декоративними рамками. Це дозволяє глядачу швидко сприймати мораль та гумор творів, одночасно насолоджуючись естетичною довершеністю.

Не менш відомі екслібриси митця, наприклад, роботи для Петра Дорошенка (1913) та Оскара Ганзена (1919), де поєднуються символічні деталі, декоративні картуші та елементи модерну й античності. Важливе місце займає серія державних символів Української держави (1918) – герби, печатки, документи та банкноти, у яких Нарбут поєднав національну символіку з сучасним декоративним стилем [2, с. 30].

Особливий інтерес становить його проєкт «Українська абетка» (1917–1919), де художник створив шрифтове оформлення з національними орнаментами та геральдичними мотивами, що стало прикладом високохудожнього українського графічного дизайну (Рис.3) [3, с.25].

Отже, Нарбут поєднував декоративність, історичні мотиви та інноваційні художні прийоми свого часу. Його роботи не лише ілюструють текст, а й створюють цілісний художній образ книги, де кожен елемент – від силуету персонажа до орнаментальної рамки – має значення. Творчість Георгія Нарбута заклала міцну основу для української національної школи книжкової графіки та вплинула на розвиток українського дизайну й ілюстрації у наступні десятиліття.

Рисунок 2. Ілюстрація Георгія Нарбута до казки Г. К. Андерсена «Соловей»

Рисунок 3. «Українська абетка Георгія Нарбута»

Стиль Георгія Нарбута в книжковій графіці поєднує декоративність та ритмічність арт-нуво з українськими народними мотивами. Він використовував плавні лінії, стилізовані орнаменти, флористичні та геральдичні елементи, що характерні для модерну, і одночасно вплітав символіку козацької культури, стародруків і рукописних книг. Завдяки цьому Нарбут створив унікальний національний модерн, де сучасна європейська естетика поєднувалася з історичними українськими традиціями. Ілюстрації Георгія Нарбута до казки «Старий вуличний ліхтар» поєднують гумор і ностальгічну атмосферу (Рис.4). Він часто застосовував силуетну техніку: чіткі контури персонажів та предметів контрастують зі світлим фоном, створюючи гармонійну композицію. На одній зі сцен зображено старого ліхтарника, який іде вулицею з ліхтарем, а поруч – архітектура старовинного міста: будинки, арки, вуличні деталі. Фігури спрощені, проте композиційний ритм і декоративні елементи, такі як ковані прикраси на вікнах чи вигнуті ліхтарні стовпи, передають затишок і легкий гумор.

Особливо ефектно показано гру світла і тіні: чорні силуети на світлому тлі створюють глибину, а декоративні деталі підкреслюють казкову атмосферу. Нарбут не лише ілюструє сюжет, а й передає емоційність і характери героїв без зайвої деталізації. Це демонструє його майстерність у створенні цілісного художнього образу, де композиція, форма, орнамент і колір працюють разом, формуючи неповторний стиль, характерний для української книжкової графіки початку XX століття [4, с. 128].

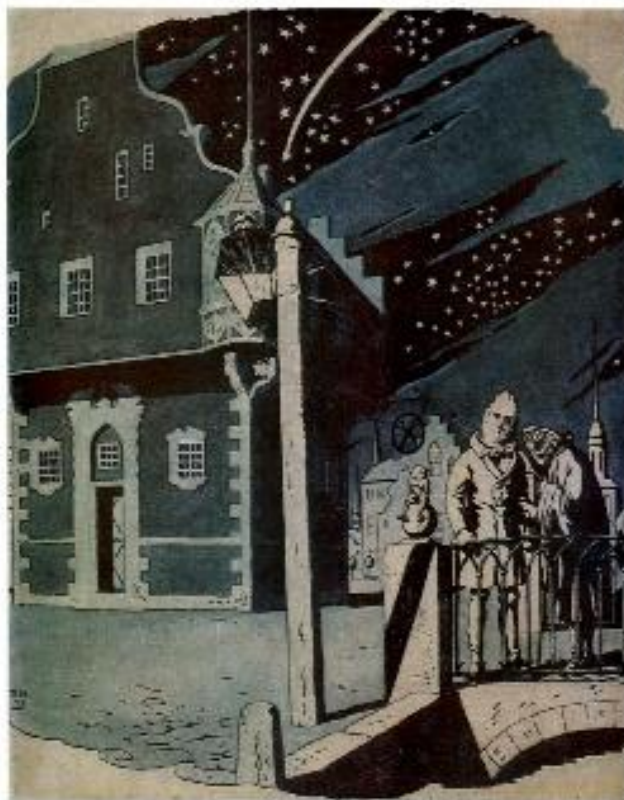

Рисунок 4. «Старий вуличний ліхтар»

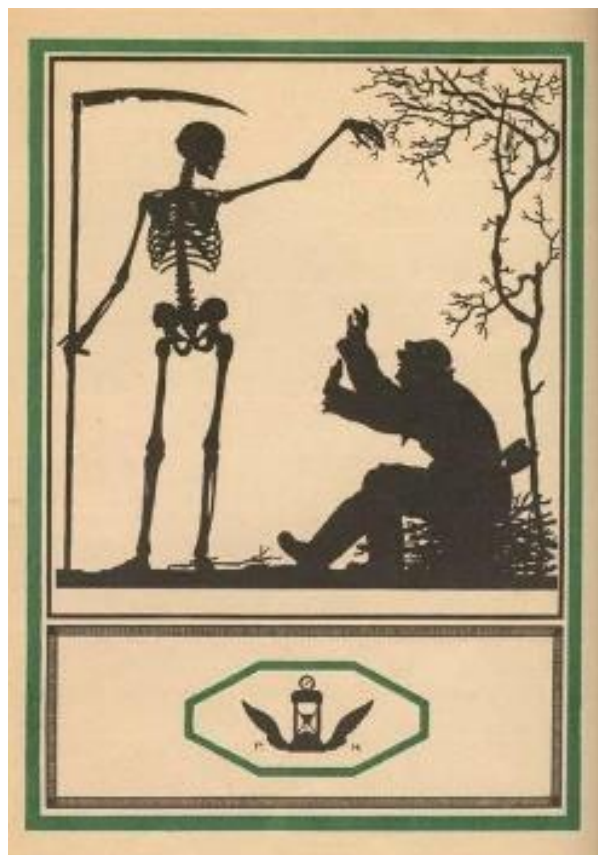

Рисунок 5. «Ілюстрації до байок Івана Крилова»

Творчість Георгій Нарбут суттєво вплинула на розвиток української книжкової графіки. Він поєднав народні традиції, старовинну гравюру та сучасні європейські тенденції,

створивши унікальний національний стиль оформлення книги. Його роботи відзначаються чіткою композицією, декоративністю та гармонійним поєднанням тексту й зображення.

Таким чином, Нарбут заклав міцну основу української національної школи книжкової графіки, а його роботи залишаються прикладом високого художнього рівня та оригінальної авторської стилістики, яка поєднує традиції і новаторство, декоративність і функціональність, національний характер і сучасний погляд. Нарбут залишив помітний слід у мистецтві, вплинувши на подальший розвиток української графіки.

Список використаних джерел

1. Українська абетка та казки в ілюстраціях Георгія Нарбута. Харків : Фоліо, 2019. 104 с.
2. Георгій Нарбут : альбом / авт.-упоряд. П. О. Білецький. Київ : Мистецтво, 1983. 118 с.
3. Нагорна О. Георгій Нарбут / Олена Нагорна ; худож.-оформ. О. А. Гугалова-Мешкова. Харків : Фоліо, 2021. 121 с.
4. А. Білоусова, Б. Завітій ; дизайн С. Биченко. Київ : Родовід, 2020. 408 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МЕТОДИ СТИЛІЗАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ ОРНАМЕНТУ В ГРАФІЧНОМУ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНОМУ ДИЗАЙНІ

Оксана СІРА

викладач вищої категорії,

Черкаський державний фаховий бізнес-коледж, м. Черкаси

Візерунок – композиція створена з декоративних мотивів. Орнамент – візерунок, який складається з впорядкованих ритмічно елементів, що призначені прикрашати різні предмети та поверхні (книги, посуд, книги, текстильні вироби та інше).

Орнамент прикрашає та організовує поверхню, оперує конкретними формами, або стилізує реальні мотиви.

Особливості орнаменту:

- площинність,
- декоративна стилізація,
- зв'язок з поверхнею.

Композиційні орнаменти поділяються на:

- сітчасті,
- стрічкові,
- композиційно-замкнені.

В свою чергу за мотивами, що використовуються в орнаментах, їх поділяють на:

- Геометричні – ті, що складаються з простих форм, (хвилі, квадрати, хрести, меандри, спіралі, кола, меандри, безконечник)
- Зооморфні та рослинні (стилізація тварин та рослин)
- Комбінація геометричних форм з тваринними та рослинними.
- Стилзовані написи на архітектурних спорудах.

Орнаменти також поділяються на рельєфні та площинні. Орнаменти виконуються засобами живопису, малюнку, скульптури, залежно від матеріалу – на дереві, на тканині, на папері, на камені тощо.

В орнаментальній композиції колір відіграє важливу роль.

Суттєва ознака багатьох різновидів орнаментів – рівномірне чергування деяких елементів та чітко виражений ритм. Одна й та сама група елементів може повторюватись багато разів. Цю групу часто називають рапортом або мотивом, а частину поверхні, на якій розміщується рапорт, полем або фоном орнаменту.